

Norge bør støtte unik FN-brigade

Anbefaling til

Regjeringen i Norge

Parlamentet i Norge

av Joachim Koops og André Nilsen

NORSK FREDSSINICIATIV

Den 28. september var det 60 år siden Trygve Lie som FNs første generalsekretær trådte foran FNs generalforsamling og foreslo opprettelsen av en 800-mann sterk 'United Nations Guard Force'. Tiltentk dannet fortrinnsvis av små og nøytrale FN-medlemsland, styrken var ment å skulle støtte FNs våpenhvileoper-

asjoner ved å holde stridende parter fra hverandre på en upartisk og effektiv måte og ved å styrke FN-sekretariatets konfliktløsningsarbeid på bakken. På den tiden ble Lies forslag møtt med kraftig motstand, og det ble til slutt offer for logikken i den videre konflikten mellom supermaktene i den kalde krigen.

Ideen ble imidlertid aldri helt gravlagt; den har seiglivet dukket opp

MAIN POINTS

Norway should reconsider its decision to withdraw from the UN's Standby High Readiness Brigade (SHIRBRIG). This multinational peacekeeping brigade, unique in the UN's history, is a very effective tool for military operation planning and longterm capacity building, especially in Africa.

ABOUT THE AUTHORS

Joachim Koops is an Analyst in the OCGG Security Section and a PhD candidate at the University of Kiel. He can be contacted at joachim.koops@st-hughs.oxon.org

André Nilsen is the Chairman and Managing Director of the OCGG. He has a DPhil and an MPhil from Oxford.

ABOUT THE OCGG

The Oxford Council on Good Governance is an independent, non-partisan, and non-profit think tank based at Oxford and other world leading universities that gives actionable advice to high-level policy-makers based on cutting-edge research. For more information, please visit www.oxfordgovernance.org

igjen til ulike tider gjennom hele historien til FNs fredsbevarende arbeid, bare for like trassig å bli forkastet av verdens ledere hver eneste gang. Til slutt tok det hele fem tiår, avslutningen av den kalde krigen, samt det internasjonale samfunnets fallit overfor folkemordene i Rwanda, Somalia og Srebrenica før Lies visjon om en stående FN-armé ble seriøst gjenopptatt: i 1996 grunnla Norge, Sverige og Danmark sammen med Kanada, Østerrike, Polen og Nederland den såkalte Multinational Standby High Readiness Brigade for UN Operations, bedre kjent som SHIRBRIG.

IRRELEVANT TROSS SUKSESS?

Det eksplisitte formålet var å utstyre FN med en robust og raskt tilgjengelig fredsbevarende brigade, bestående av opp til 5,000 soldater med en kriseresponstid på kun 30 dager. Med tung erfaring i aktiv fredsbevaring og militær planleggingsstøtte i krisesoner som Liberia, Somalia, Etiopia/Eritrea og Darfur samt en bred og inklusiv flernasjonal medlemsbase, er SHIRBRIG et unikt verktøy i den stadig mer kompliserte sfæren av internasjonal krisehåndtering og FN fredsbevaring.

Til tross for SHIRBRIGs imponerende resultater og åpenbare verdi, har brigaden ikke bare måttet slite med motvillighet fra enkelte av medlemslandene, men har også møtt åpen motstand fra de nordiske landene – tradisjonelt SHIRBRIGs mest solide støttespillere.

I et nylig felles brev med hennes finske, svenske og danske kolleger ikke bare meddeler forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen Norges avgjørelse om å avslutte landets langvarige deltagelse i den flernasjonale brigaden, men anbefaler også at SHIRBRIG bør fullstendig nedlegges denne høsten. Med referanse til de endrede omgivelsene og behovene til FN såvel som de utilstrekkelige styrkebidragene til SHIRBRIG fra medlemslandene som de viktigste grunnene til beslutningen, påstår brevet at andre institusjoner har blitt mer relevante. Disse synspunktene er videre reflektert i statssekretær Espen Barth Eides kommentar at SHIRBRIG er et barn av 90-tallet.

NATO ELLER FN?

Det er ingen hemmelighet at Norges økte fokus gjennom 00-tallet på særlig NATO men også NORDCAPS er en kritisk ressursbegrensende faktor bak avgjørelsen om å trekke seg fra FNs raske reaksjons bri-

gade. Med flere internasjonale organisasjoner som alle søker det samme målet om internasjonal militær krisehåndtering og fredsbevaring, og dermed kjemper om de samme begrensede militære ressursene i det norske forsvaret, er det klart at tøffe prioriteringer må gjøres. Intet europeisk forsvar har evne til å betjene så mange forpliktelser på en gang. Det gjelder spesielt for Norges tynnstrakte styrker, til tross for regjeringens nylige løfte om å øke forsvarsbudsjettet med 2,5 %.

Gitt disse begrensningene overfor voksende krav fra internasjonale organisasjoner, er det imidlertid like nødvendig som en realistisk avgjørelse å ha en åpen offentlig debatt omkring det grunnleggende spørsmålet om hvilken organisasjon Norge i fremtiden bør støtte med sitt uvurderlige bidrag til å sikre internasjonal fred og sikkerhet. Hvor formålstjenlige og pålitelige er alternativene til SHIRBRIG? I hvilken grad rettferdiggjør Norges økte vektlegging av NATO og NORDCAPS termineringen av en av de mest suksessfulle flernasjonale fredsbevarende styrkene til umiddelbar disposisjon for FN? Bekymringsfullt lite debatt av dette slaget har tatt plass.

I denne konteksten er det vitalt å ha klart for seg SHIRBRIGs fordeler såvel som ulemper. Siden Kofi Annans offisi-

elle åpning av SHIRBRIGs permanente hovedkvarter nær København har brigaden vokst til 16 medlemsland og syv observatørnasjoner fra hele verden (inkludert for eksempel Italia, Spania og Portugal såvel som Chile, Egypt og Senegal). På det operasjonelle nivået har brigaden ledet fem vellykkede fredsbevarende operasjoner på det afrikanske kontinentet og har vært tett involvert i militær planlegging for FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner.

VITALT FOR AFRIKA

Mest kritisk er det imidlertid at SHIRBRIG har vært en nøkkelstøttespiller for den afrikanske unionens spirende freds- og sikkerhetsarkitektur. Dette omfatter oppbyggingen av regionale kapasiteter for raske militære intervensjoner og egenutviklede fredsbevarende krefter. I hjertet av dette rammeverket ligger opprettelsen av en afrikansk stående styrke, satt sammen av fem regionale raske reaksjonsbrigader som i prinsippet skal være klare for utstasjonering i alvorlige kriser over hele det afrikanske kontinentet før 2010.

Afrikanske sikkerhetsekspertene og militære planleggere har eksplisitt brukt SHIRBRIG som modell for etableringen av disse regionale brigadene. Afri-

kanske offiserer samarbeider nært med SHIRBRIGs permanente planleggingsstab, som har vært tett involvert gjennom kapasitetsbyggende tiltak og seminarer for kjerneelementene i den afrikanske stående styrken. SHIRBRIG har dermed allerede gitt et sentralt bidrag til et av de mest lovende og konkrete alternativene for å sikre fred og stabilitet på verdens mest krigsherjede kontinent, og det ved samtidig å fullt respektere prinsippene om 'afrikansk eierskap' og 'afrikanske løsninger på afrikanske problemer'. Som den pågående krisen i Darfur understreker dag etter dag: å styrke den afrikanske unionen slik at den kraftfullt og raskt kan avverge de mangfoldige krisene og folkemordene på kontinentet er en topp prioritet for FN og det internasjonale samfunnet.

Denne helhetlige og langsiktige samarbeidsmåten basert på gjensidig partnerskap setter fremdeles SHIRBRIG i kontrast til lignende men mye mindre koordinerte og fokuserte initiativ fra NATO og andre organisasjoner. Blant afrikanske politikere og eksperter fortsetter SHIRBRIG dessuten å nyte et omdømme som en upartisk, effektiv og kompetent krisehåndterer og kapasitetsbygger. I motsetning til flere andre sikkerhetsaktører i Afrika er SHIRBRIG også skånet fra mistanker om en postkolonial agenda eller geopolitiske interesser.

VEIVALG FORTJENER DEBATT

En internasjonal institusjon som SHIRBRIG kan imidlertid bare være så effektiv, og ikke minst langvarig, som det medlemslandenes politiske valg og støtte tillater. Norges politiske kursendring i favør av dypere engasjement med NATOs krisehåndteringsaktiviteter og andre internasjonale initiativer er legitime veivalg blant flere politisk-militære alternativer. Men en beslutning om noe så fundamentalt som det organisasjonelle rammeverket for Norges fremtidige internasjonale sikkerhetspolitikk og fredsbevarende identitet fortjener å bli åpent debattert med så bred offentlig deltagelse som mulig.

I dette henseende er god politisk styring, spesielt det å ta et lands befolkning alvorlig, ikke bare et imperativ for afrikanske land. En avgjørelse om å forkaste den første og eneste fredsbevarende styrken kun dedikert til FN bør ikke tas lett. Norge skylder en grundig revurdering og debatt til det internasjonale fredsbevarende fellesskapet, til sin egen befolkning og ikke minst til den urokkelige visjonen til sin egen første FN-generalsekretær.

Information

This is a publication of the Oxford Council on Good Governance.

The OCGG is an independent, non-partisan, and non-profit think tank based at Oxford and other world leading universities that gives actionable advice to high-level policy-makers based on cutting-edge research.

For more information, please visit www.oxfordgovernance.org

Copyright

All rights reserved. Apart from fair dealing for the purposes of research or private study or criticism or review, as permitted under the UK Copyright, Design and Patents Act 1988, no part of this publication may be reproduced, stored or transmitted in any form or by any means without the prior permission in writing of the Publisher. Authorisation to photocopy items for the purpose of policy-making and governance is granted by the Publisher.

Disclaimer

The Oxford Council on Good Governance cannot be held responsible for errors or any consequences arising from the use of information contained in this publication.

The views and opinions expressed do not necessarily reflect those of the OCGG, neither does the publication of advertisements constitute any endorsement by the OCGG of the products or services advertised.